

**პაატა ტურავა
ნათია ნაკვლაძე**

ზოგადი ადვინისტრასიული სამართლის სახელმძღვანელო

მეორე (გადამუშავებული გამოცემა)

თბილისი 2013
გამომცემლობა „იურისტების სამყარო“

ავტორები:

- პაატა ტურავა,
სამართლის დოქტორი(პოტსდამის უნივერსიტეტი),
გრიგოლ რობაქიძის უნივერსიტეტის საჯარო მმართველობის და
პოლიტიკის სკოლის დეკანი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის ასოცირებული
პროფესორი
- ნათია წკეპლაძე
საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციული და სხვა
კატეგორიის საქმეთა პალატის მოსამართლე

ყველა უფლება დაცულია. ამ წიგნის არც ერთი ნაწილი (ეს იქნება ტექსტი, ფოტო-ილუსტრაცია თუ სხვა) არანაირი ფორმით და საშუალებით (იქნება ეს ელექტრონული თუ მექანიკური), არ შეიძლება გამოყენებულ იქნას ავტორის წერილობითი ნებართვის გარეშე. საავტორო უფლებების დარღვევა ისჯება საქართველოს კანონმდებლობით.

© გამომცემლობა „იურისტების სამყარო“

ISBN 978-9941-9355-1-0

გამომცემლობა „იურისტების სამყარო“

თბილისი, მ. კოსტავას №75; ტელ.: 238 35 99; 557 51 51 34

E-mail: Lawyers.world@yahoo.com;

<http://www.facebook.com/lawyers.world>

ს ა რ ჩ ე ვ ი

თავი 1

საჯარო მმართველობა და ადმინისტრაციული სამართალი --- 12

§1. საჯარო მმართველობა----- 13

§2. საჯარო მმართველობის ორგანიზაციული მოწყობისა და საქმიანობის სამართლებრივი ფორმები ----- 18

1. საჯარო მმართველობის ორგანიზაციული მოწყობის საჯარო სამართლებრივი ფორმები ----- 22

2. საჯარო მმართველობის ორგანიზაციული მოწყობის კერძო სამართლებრივი ფორმები----- 26

§3. ადმინისტრაციული სამართალი ----- 27

1. ადმინისტრაციული სამართლის სისტემა ----- 27

2. ზოგადი ადმინისტრაციული სამართლის წყაროები----- 29

3. საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მოქმედების სფერო----- 31

4. ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მიზანი ----- 34

§4. საჯარო და კერძო სამართლის გამიჯვნა ----- 41

თავი 2.

ზოგადი ადმინისტრაციული სამართლის პრინციპები ----- 44

§6. კანონის წინაშე თანასწორობა----- 48

§7. უფლებამოსილების განხორციელება კანონის საფუძველზე----- 50

§8. საქმის მიუკერძოებლად გადაწყვეტა ----- 57

§9. საქვეყნოობა და საიდუმლოობა ----- 59

§10. კეთილსინდისიერებისა და კანონიერი ნდობის პრინციპი ---- 59

§11. დისკრეციული უფლებამოსილება ----- 61

1. დისკრეციული უფლებამოსილების ცნება და არსი ----- 61

- 2. დისკრეციული უფლებამოსილების საფუძვლები----- 63
- 3. დისკრეციული უფლებამოსილების დანიშნულება ----- 63
- 4. შეცდომა დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელებაში და მისი სამართლებრივი შედეგები ----- 65

თავი 3.

ადმინისტრაციული ორგანოს საქმიანობის სამართლებრივი ფორმაები ----- 67

- §12. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი---- 68
- 1. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ცნება----- 68
- 2. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის სახეები ----- 78
- 3. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ოფიციალური გაცნობა ----- 81
- 4. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის კანონიერება და უკანონობა ----- 88
- 4.1. კანონიერი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ----- 90
- 4.2.1. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ფორმალური კანონიერება----- 93
- 4.2.2. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მატერიალური კანონიერება----- 101
- 4.3. უკანონო ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ----- 104
- 4.4. არარა ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ----- 105
- 5. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გაუქმება ადმინისტრაციული ორგანოს ინიციატივით ----- 108

5.1. ბათილად და ძალადაკარგულად გამოცხადების ინსტიტუტების გამიჯვნა ადრესატზე მათი სამართლებრივი შედეგების მიხედვით -----	114
5.2. ბათილად და ძალადაკარგულად გამოცხადების ინსტიტუტების სამართლებრივი ბუნება -----	116
5.3. აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად და ძალადაკარგულად გამოცხადება -----	117
5.3.1 აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად გამოცხადება -----	117
5.3.2 აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადება -----	123
5.4. მხარის კანონიერი ნდობა და კომპენსაცია -----	128
6. ამკრძალავი (მავალებელი) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად და ძალადაკარგულად გამოცხადება -----	129
6.1. ამკრძალავი (მავალებელი) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად გამოცხადება -----	129
6.2. ამკრძალავი (მავალებელი) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადება -----	131
§13. ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი-----	134
1. ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ცნება-134	
2. ადმინისტრაციული წარმოება ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემასთან დაკავშირებით-----	137
3. ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის კანონიერება -----	139
3.1. ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ფორმალური კანონიერება.-----	140
3..2. ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მატერიალური კანონიერება-----	141
4. უფლების დაცვის სამართლებრივი საშუალებები-----	143

§14. რეალაქტი-----	144
1. რეალაქტის ცნება -----	145
2. რეალაქტის გამოვლენის ფორმები-----	146
3. სამართლებრივი საფუძვლები -----	148
4. უფლების დაცვის სამართლებრივი საშუალებები-----	148
§15. ადმინისტრაციული ხელშეკრულება -----	150
1. ადმინისტრაციული ხელშეკრულების საკანონმდებლო საფუძველი -----	151
2. ადმინისტრაციული ხელშეკრულების ცნება-----	152
3. ადმინისტრაციული ხელშეკრულების გამიჯვნა სამოქალაქო-სამართლებრივი ხელშეკრულებისაგან -----	154
4. ადმინისტრაციული ხელშეკრულება და ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი-----	158
5. ადმინისტრაციული ხელშეკრულების კანონიერება -----	164
5.1. ადმინისტრაციული ხელშეკრულების ფორმალური კანონიერება -----	165
5.2. ადმინისტრაციული ხელშეკრულების მატერიალური კანონიერება -----	166
6. ადმინისტრაციული ხელშეკრულების ბათილობა-----	171
7. ადმინისტრაციული ხელშეკრულების შესრულებასთან დაკავშირებული დავების გადაწყვეტა -----	171
§16. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამიჯვნა ადმინისტრაციული ორგანოს საქმიანობის სხვა ფორმებისაგან-----	174
1. კაზუსი - „წყლის მონამვლა“: -----	174
2. კაზუსი: ადმინისტრაციული ორგანოს დაპირება - ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი? -----	175

თავი 4.

ადმინისტრაციული წარმოება ----- 177

§17. მარტივი ადმინისტრაციული წარმოება ----- 178

1. ადმინისტრაციული წარმოების დაწყების საფუძველი ----- 178

2. ადმინისტრაციული წარმოების სუბიექტები ----- 179

3. ადმინისტრაციული წარმოების ენა----- 181

4. ვადა ადმინისტრაციულ წარმოებაში ----- 181

5. ადმინისტრაციული წარმოების მონაწილეთა უფლებები ----- 183

6. გადაწყვეტილების მიღების პროცესი ----- 188

§18. ფორმალური ადმინისტრაციული წარმოება----- 190

1. დაინტერესებული მხარის მონაწილეობა ფორმალურ ადმინისტრაციულ წარმოებაში----- 191

2. მონმე და ქსპერტი ----- 191

3. ზეპირი მოსმენა ----- 192

§19. საჯარო ადმინისტრაციული წარმოება ----- 194

1. ზოგადად ----- 194

2. საჯარო ადმინისტრაციული წარმოების თავისებურებები----- 194

§20. ადმინისტრაციული წარმოება ადმინისტრაციული საჩივრის განხილვასთან დაკავშირებით ----- 196

1. წარმოების სახე და სამართლებრივი საფუძველი ----- 197

2. საჩივრის წარდგენა----- 198

3. ადმინისტრაციული საჩივრის წარდგენაზე უფლებამოსილი სუბიექტი ----- 201

4. საჩივრის წარდგენის სამართლებრივი შედეგები----- 202

5. წარმოების მიმდინარეობა----- 203

5.1. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის კანონიერების გადამოწმება -----	203
5.2. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ფორმალური და მატერიალური კანონიერება -----	204
5.2.1. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ფორმალური კანონიერება -----	204
5.2.2. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მატერიალური კანონიერება -----	213
5.3. უკანონო ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი -----	213
5.4. არარა ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი -----	214
6. ადმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილება -----	215

თავი 5.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულება ----- 220

§21. აღსრულების ცნება და არსი -----	220
1. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულებაზე უფლებამოსილი ორგანო -----	221
2. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულების საფუძვლები -----	223
§22. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულების საშუალებები -----	226
1. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულების დავალება სხვა პირისათვის -----	227
2. ჯარიმა -----	228
3. უშუალო იძულება -----	229
§23. ფულადი მოთხოვნების აღსრულება -----	230

თავი 6.

სახელმწიფოს პასუხისმგებლობა ----- 231

§24. ადმინისტრაციული ორგანოს პასუხისმგებლობა ----- 231

1. შესავალი ----- 231

2. ზიანის ანაზღაურების ვალდებულების სახელმწიფოსათვის დაკისრების საფუძვლები ----- 233

2.1. ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის სამართლებრივი საფუძვლები ----- 234

2.2. ზიანის ანაზღაურების ვალდებულების წარმოშობის წინაპირობები ----- 235

3. ზიანის ანაზღაურების ვალდებულების წარმოშობის გამომრიცხველი გარემოებები ----- 238

§25. საკუთრების უფლების არაპირდაპირი შეზღუდვა (ირიბი ექსპროპრიაცია) ----- 238

1. ზოგადი ----- 238

2 ირიბი ექსპროპრიაციის ელემენტები ----- 240

3. სამართლებრივი შედეგი ----- 242

თავი 7.

ინფორმაციის თავისუფლება ----- 242

§26. ინფორმაციის თავისუფლების არსი ----- 244

§27 ინფორმაციის თავისუფლების სამართლებრივი საფუძვლები ---- 246

§28. ინფორმაციის გამოთხოვის უფლების მატარებელი სუბიექტები ----- 247

§29. საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე უფლებამოსილი სუბიექტები -- 248

§30. საჯარო ინფორმაციის ფორმა ----- 250

§30. ღია და დახურული საჯარო ინფორმაცია ----- 253

§31. კოლეგიურ საჯარო დაწესებულებათა სხდომების საჯაროობა ----- 260

§32. ინფორმაციის დაუყოვნებლივ გაცემა -----	261
§33. უფლების დაცვის სამართლებრივი საშუალებები -----	262

თავი 8.

ადმინისტრაციული მართლმსაჯულება, როგორც სასამართლო კონტროლის განხორციელების ეფექტური საშუალება ----- 265

§34. ადმინისტრაციული მართლმსაჯულების არსი -----	265
---	-----

1. შესავალი -----	265
-------------------	-----

2. ადმინისტრაციული მართლმსაჯულების არსებობის მნიშვნელობა -----	267
--	-----

§35. ადმინისტრაციული მართლმსაჯულების მოდელები საქართველოში -----	268
--	-----

1. ტრადიცია -----	268
-------------------	-----

2. თანამედროვე ქართული კანონმდებლობით განსაზღვრული კომპეტენცია და ადმინისტრაციული მოსამართლის როლი -----	272
--	-----

§36. ოფიციალობის პრინციპი ქართულ ადმინისტრაციულ საპროცესო სამართალში. -----	273
---	-----

§37. ქართული ადმინისტრაციული სამართლის თავისებურებანი, მხარეთა შეჯიბრებითობის და ოფიციალობის პრინციპის თანაარსებობა -----	274
---	-----

§38. სასამართლოს მიერ ადმინისტრაციული სამართლის ინსტიტუტების, პრინციპების და ნორმების გამოყენება-განმარტება ----	276
--	-----

1. სასჯელის მოხდის რეჟიმის განსაზღვრის სამართლებრივი ბუნება დავა განსჯადობის თაობაზე -----	276
--	-----

2. შპს „საქართველოს რკინიგზის“ დირექტორის დებულებისა და განკარგულების სამართლებრივი ბუნება. დავა განსჯადობის თაობაზე -----	285
--	-----

3. ნოტარიუსის დადგენილების სამართლებრივი ბუნება. დავა განსჯადობის თაობაზე -----	292
---	-----

4. რაიონული პროკურორის მოხსენებითი ბარათის სამართლებრივი ბუნება. უფლების დაცვის საპროცესო სამართლებრივი საშუალება ----- 299
5. საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის რექტორის ბრძანების სამართლებრივი ბუნება. დავა განსჯადობის თაობაზე ----- 310
6. საჯარო რეესტრის ჩანაწერის სამართლებრივი ბუნება ----- 319
7. საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს თბილისის სარეგისტრაციო სამსახურის მიერ პირის საკუთრებაში არსებული სახლისა და მიწის ნაკვეთის რეგისტრაციის სამართლებრივი ბუნება ----- 325
8. ადმინისტრაციული ხელშეკრულება ----- 330
9. რეალაქტი ----- 348
10. კანონიერი ნდობის უფლება ----- 359
11. პროცედურული უფლებების სამართლებრივი მნიშვნელობა --- 363
12. ადმინისტრაციული წარმოების პროცედურების არსებითი დარღვევის სამართლებრივი შედეგები ----- 374
13. ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა. კომერციული საიდუმლოება ----- 389
14. ინფორმაციის თავისუფლება. ზიანის ანაზღაურება ----- 399
15. ადმინისტრაციული საჩივარი ----- 407
16. ქმედების განხორციელების დავალება ----- 422
17. ადმინისტრაციული ორგანოს პასუხისმგებლობა ----- 443
18. ადმინისტრაციული ორგანოს უმოქმედობით გამოწვეული ზიანის ანაზღაურება ----- 466